

Československý týdeník - Evropské vydání Tschechoslovakische Wochenzeitung - Europäische Ausgabe

AMERICKÉ LISTY: Vychází každý pátek • Vydává a tiskne: Universum
Sokol Publ. • Vedoucí redaktor: Josef Martínek • Evropský redaktor:
Miroslav Fišera • Adresa redakce: AL, Postfach 3, 8027 Zürich
Roční předplatné S. Fr. 50.00.

AMERICKÉ LISTY: Erscheint jeden Freitag • Herausgeber: Universum
Sokol, Publ. Chefredakteur: Josef Martínek • Redakteur für Europa:
Miroslav Fišera • Anschrift der Redaktion: AL, Postfach 3,
8027 Zürich • Abonnement: S. Fr. 50.00 (jährlich).

GREGRÜNDET 1874 (New Yorské Listy) • MONTAG, den 8. APRIL 1974 • POSTFACH 3 8027 ZÜRICH, (SCHWEIZ) Nr. 14. • PREIS S. FR. 1.00

S ČÍM SOUHLASÍME...

KOMUNISMUS V AMERICE

Dnes, kdy je v úřadě prezident, který svou kariéru založil na antikomunismu, žije komunistická strana v nejblahosklonnějším politickém ovzduší, jaké poznala za čtvrt století. Roky procesů a věznění jsou už jen vzpomínkou. Strana nyní operuje jako skutečná strana a s naprostou beztrávností. Její příslušníci se mohou hlásit k svému členství v ní aniž automaticky ztratí zaměstnání a přátele.

Ale vliv komunistické strany je stále minimální. Strana se ocitla v neobvyklé, střední pozici na levici. To je dnešní ironie jejího osudu: je to rádo revoluční skupina, která může opět svobodně šířit své poselství, ale je málo důkazů, že mu lidé chtějí naslouchat. Situace strany připomíná těžce nemocného člověka, jehož choroba, jak se zdá, se zastavila; přežije, ale nikdy nebude zcela zdrav.

Podle vlastních statistik má komunistická strana, jejíž členství pomalu roste, dnes asi 16.000 členů. Její apel na mladé lidi prakticky udusila filosofie Nové levice. To, že dnešní komunistická strana skromně prospívá, je důsledek několika zvláštních okolností: jednou z nich — nikoli nejméně důležitou — je politika uvolnění napětí mezi Amerikou a Ruskem, kterou nyní provádí starý bojovník s komunisty Richard Nixon. Je těžké přesvědčit Američany, že komunismus představuje hrozbu, když komunistický vůdce navštěvuje americká města, když oběma směry jezdí kulturní skupiny a když se obrovské množství americké pšenice prodává za výhodné ceny, aby hladoví Rusové měli co jíst.

Američtí komunisté rádi svou stranu ztotožňují s marxismem, ale na levici je dnes změt marxistických skupin a ideologických filiálek, z nichž mnohé americkou komunistickou stranou pohrdají. Nejvýznamnější a nejvytrvalejší soupeře má komunistická strana na radikální levici. Obviňují komunistickou stranu, že už dávno není revoluční a že je s Moskvou spjata jako prodloužená ruka sovětské zahraniční politiky. V době ilegality, kdy byla její organizace malá a neviditelná, našla strana útočiště v některých černých oblastech, zvláště v Harlemu. Od té do-

by její vliv na černošky upadl a ačkoli vůdce strany mluví o obrodě zde — i jinde — je pro to velice málo důkazů. Bojovné skupiny jako Černí Panteré vytláčily komunistickou stranu s jeviště.

Může americká komunistická strana významně zesílit a nabýt vlivu? Je malá vyhlídka, že může. Roztříštěná, téžavá americká levice jde mnoha směry, v jejichž kontrole komunistická strana ani nemůže doufat. Radikální levice je připravena spíše na komunistickou stranu útočit než s ní spolupracovat, zatímco konzervativní levice se nesmíří s totalitní filosofií komunistické strany a s tím, že je podřízena Moskvě. Škodlivý pro dlouhodobou budoucnost komunistické strany je také vývoj amerického života, zvláště stoupající životní úroveň a pokračující rasová integrace; obojí vážně oslabuje příťažlivost komunistické strany pro dvě hlavní skupiny, pro dělnictvo a menšiny. A konečně se mezi Američany vytváří udrží přesvědčení — že komunismus je cizí ideologie, která je rozhodnuta násilím surhnout "americký systém".

Roger M. Williams
v "Saturday Review"

ÚPÁDEK AMERICKÉ REPUBLIKY?

I.

Jsmo zajatci svých osobních, nezkrotných, materialistických tužeb a stali jsme se křehkou konfederací nepřátelsky se měřících tříd, v nichž skupinová "práva" — a někdy i individuální "práva" uvnitř skupiny — přesahují blahobyt a stabilitu celé společnosti. Anebo jinak: jsme nyní národ 200 milionů jednotlivců. Jeden můj mladý známý se v souvislosti se studiem latiny ponořil do historie a literatury staré doby a začíná v vlastnímu popudu objevovat mnoho zneklidňujících podobností mezi současnou společností a soumrakem známým údobím starého Říma.

Onen znečištěný příboj, který se často a problematičtěji označuje za "stoupající příliv ušlechtilosti", začal až na ušlechtilé výjimky otravovat studnu každého z nás — ať už je to nezávislý řidič nákladního auta nebo zůřivec v řadě aut před benzinovou pumpou, který se uchyluje k pěstním zápasům nebo k po-

(Pokrač. na str. 7)

KAM PŮJDE FRANCIE?

V úterý, druhého dubna zemřel náhle francouzský prezident a nástupce de Gaulle Georges Pompidou. Do svého úřadu byl zvolen 15. června 1969, jako druhý prezident Páté republiky. Podle francouzské ústavy musí být nyní nový prezident zvolen nejdříve ve dvacet a nejpozději do třiceti pěti dnů.

I když se v poslední době o nemoci Pompidouově hovořilo, jeho náhlé úmrtí se nečekalo a bude mít jistě nepřijemný vliv na několika úsecích nynější francouzské světové politiky a diplomacie. Hlavně se to bude týkat Evropského hospodářského společenství, jednání o spolupráci s arabskými státy ve věci plynulého zásobování pohonnými látkami, a také zcela jistě půjde o úpravu poměrů mezi Spojenými státy a Francií. Je také velmi pravděpodobné, že celá řada

vládních rozhodnutí, učiněných v posledních letech bude revidována, jako odvolání francouzských jednotek z NATO.

Příštích třicet dnů bude tedy pro Francii kritických. Ke stávajícím poměrům hospodářským a hlavně k inflaci přibyl ještě problém politický — vnitřní i mezinárodní — kdy celá dlouhá řada uchazečů o zvolení nebude ve své volební kampani nikterak vybíravá.

Nejvýznamnější kandidáti: dřívější předseda vlády Jacques Chaban — Delmas, člen parlamentu a starosta v Bordeaux; Valéry Giscard d'Estaing, ministr financí; nynější předseda vlády Pierre Messmer; Jean-Jacques Servan-Schreiber, spisovatel a vydavatel; jedním z nejvýznamnějších kandidátů pak bude François Mitterand, předseda Socialistické strany, který byl v minulých

presidentských volbách v rámci levicové kandidátky podporován i francouzskou komunistickou stranou. Důležitým pro Francii bude — zdali nástupce Pompidouův bude stejné politické koncepce, to jest umírněného gaulismu nebo zvítězí-li levicová opozice.

Jakákoliv předpověď je velmi obtížná, pouze se zdá, že vláda de Gaulle — Pompidou v posledním čase ztrácela posíci a nebyť toho, že se francouzský volič již v minulých presidentských volbách bál volit opozici proto, že tato byla podporována komunisty — není vyloučeno, že by bývalo došlo k překvapení.

Volba francouzského prezidenta bude v každém případě pro svět jako pro Francii právě v této době velmi důležitá. Doufejme, že si to francouzský volič náležitě uvědomí.

BONN PŘIJÍMÁ KRITIKU

Spor mezi Spojenými státy a západní Evropou — předmět živé diskuse v západním Německu — přišel na přetřes i ve spolkovém sněmu v Bonnu. Jak se dalo očekávat, vláda kancléře Willyho Brandta v odpovědi na dotaz z řad opozice uznala, že je situace vážná, ale uvedla, že prudká reakce Washingtonu může mít ozdravující účinek a pomůže k zahájení nového a reálnějšího transatlantického dialogu. Předpokladem je však utlumení emocí a návrat k otevřenosti, ale věcné diskusi, v které se obě strany zdrží vzájemné podezíravosti. Skutečnost, k níž je třeba přihlížet, je, že se vytvoření Evropského společenství musilo tak či onak dotknout zájmů jiných zemí na Východě a Západě. Pokud však jde o Spojené státy, nebyly tyto účinky záporné: jednotný trh dovezl loni ze Spojených států zboží v hodnotě o 40 procent vyšší než v roce 1972 a podstatně se zasloužil o aktivní saldo americké obchodní a platební bilance. Evropské společenství je rovněž největším dovozcem amerických zemědě-

ských výrobků. A na námitky Washingtonu proti celním preferencím, které jednotný trh poskytuje zemím kolem Středozemního moře a v Africe, Bonn odpovídá, že tyto výhody spolu s pomocí, poskytovanou Evropským rozvojovým fondem, slouží k překonání hospodářských problémů v těchto oblastech

— problémů, které Američané sami nejsou ochotni řešit. Činitelé v Bonnu dozrávají, že na politickém poli je situace složitější a citlivější. Uvádět v soulad evropské a americké zájmy, což bylo samozřejmě v éře studené války, je podle jejich soudu obtížnější teď — v období u-

(Pokrač. na str. 6)

RYZOST ÚSMĚVŮ

Ve věci napjaté situace na Středním východě Sovětský svaz přes všechny široké úsměvy žárlivě hlídá úspěšné piruety diplomacie doktora Kissingera, kterou tak obdivují arabští předáci, někdejší sovětské poslušné klienty. Mimochodem k těm sovětským úsměvům a vůbec politice úsměvů. V New Yorkských Timesech se o tom rozepsal komentátor James Reston. Napsal, že "dnes máme na prvních stránkách přes televizní družice obrázky Brežněva a Kissingera, jak se nejenom usmívají, ale chechtají spolu na celé kolo jako dva staří známí. Je to předstírání. Avšak přesto

je něco důležitého a dokonce snad také ryziho za tímto oficiálním předstíráním. Sovětský svaz se chce vtlačit do jednání o Středním východě a Amerika soudí, že by to bylo zlé pro tato jednání i americko-sovětské vztahy. Brežněv a Kissinger mají různé v celé paletě mezinárodních otázek a skutečnost není skotačivá, nýbrž velmi vážná. A proto dnešní nová praxe na odívavého přátelství mezi soupeřícími státníky má jedinou chybu: je to přechodná móda, jež nikoho neošálí. Byla by důležitým problémem jen kdybychom ji začali brát vážně."

O ČESKOSLOVENSKU

Kursy UNESCO

Karlova universita se zapojila do řady postgraduálních kursů — organizovaných pod patronátem světové organizace pro vědu a kulturu UNESCO. Katdery analytické a fyzikální chemie přírodovědecké fakulty připravily kurs moderních metod analytické chemie, jehož hlavní náplní byly moderní elektrochemické metody, včetně polarografie, jejíž objevitel prof. Heyrovský, nositel Nobelovy ceny, byl čestným předsedou kursu. V současné době probíhá už pátý běh tohoto kursu. Minulé čtyři běhy absolvovalo 56 vědeckých pracovníků z Afganistanu, Chile, Egypta, Indie, Indonésie, Iráku, Iránu, Kubu, Nepálu, Pakistanu, Sýrie a Turecka. V některých jihoamerických a asijských zemích se už z těchto lidí vytvořily speciální výzkumné ústavy, které z Československa objednávají některé náročné a nákladné přístroje. Loni se konal další kurs: v oboru makromolekulární chemie.

Sibiřanky

Nejde o slušivé kožešinové čepice. Jde o těžké nákladní automobily z kopřivnické Tatry, které se odtud vyváží na sovětskou Sibiř, přesněji do oblasti Magadanu, kde se těží zlato a kde je hojnost dnes už proslulých koncentračních táborů. Požadavek na překonstruovanou autu: vnější i vnitřní odolnost proti velké zimě, hlavně dobrá startovatelnost. Na Magadanu je až minus 60 stupňů Celsia.

Tesia-color

Barevné televizory čs. výroby Tesla-color se prodávají hotové nebo na půjčku za 12.4000 korun. Některá střediska tzv. Multiservisů tyto televizory také pronajímají, a to na 5 let za 360 korun měsíčně. Po těchto pěti letech se přístroj strana majetkem nájemce.

Medaile pro museum

Kopernikovská medaile, vydaná varšavským Výborem kopernikovských oslav, byla předána Technického museu v Brně jako jedinému museu v Československu, za významný podíl na oslavách, zařazených do programu UNESCO.

Právo se vyjádřit

Pro pražskou propagandu je to věta typická. Prohlásil jeden odborový funkcionář: "Každý občan v našem státě má svobodné právo vyjádřit, jaký poměr má k našemu státu a k našemu závodu. Vyjádřit se prací!" Což je nepochybně skvělý úspěch pokročilé společnosti; dalo by se to napsat i jinak: mlčet a makat!

Úctihodné jubileum

Do druhého století existence vstupuje mostecký provoz Duchcovského závodu Karlovarský porcelán. Výrobna se letos bude modernizovat. Náklady přijdou na dvaadvacet milionů korun.

Okruh kolem Prahy

V příštím roce bude zahájena výstavba 70 kilometrů dlouhého silničního okruhu kolem hlavního města Československa. Okruh bude čtyřproudový, s mimoúrovňovými křižovatkami a bude propočítán pro rychlost 100 kilometrů v hodině. Začne se stavbou jižní části. Ve výstavbě dálnic vůbec se začne i se stavbou obchvatů kolem 43 měst. Horší je to s termíny: obchvaty budou hotovy kolem roku 1980, pražský okruh však až kolem roku 1990.

Svoboda nemocen

Úřední zpráva sdělila 25. března, že prezident Svoboda v důsledku onemocnění nebude na přechodnou dobu přijímat návštěvy. Ve Státním sanatoriu v Praze ho týž den navštívil G. Husák. Podle zpráv západních dopisovatelů nebylo sděleno, o jakou chorobu šlo; dozvěděli se pouze, že lékařské bulletiny vydávány nebudou. Vyrujily se pověsti, že je to možná psychologická příprava na Svobodův odchod z úřadu.

Autá z Mladé Boleslavi

Automobilce v Mladé Boleslavi je už 80 let. 1. dubna 1963 tu začali vyrábět první "embéčka". Dnes jich odtud vyjíždí denně šest set. V proudu jsou vývojové práce na novém osobním voze, který se má vyrábět v koprodukcii s Německou demokratickou republikou.

Co říkají prognózy?

Významným činitelem pro určování budoucích trendů v centrálně řízeném národním hospodářství — jako je tomu ve všech zemích moskevského bloku — by mohly být prognózy v populačním vývoji. Určitá čísla, která se zdají být objektivní, tu jsou k dispozici: ba dokonce i některé závěry, které by z nich měly vyplývat. Z historického pohledu ovlivnila velmi nepříznivě vývoj počtu obyvatelstva na dnešním čs. území už první světová válka. Přímé ztráty se odhadují na 400.000 životů, nepřímé na 80.000. Největší ztráty však vznikly v důsledku snížení porodnosti v letech 1916-19; odhadem se nenarodilo na 700.000 potenciálních dětí. V říjnu 1918 žilo v Československu necelých 13 milionů obyvatel, počátkem roku 1921 už něco přes 13 milionů. Porodnostní maximum v letech

1920-29 ani nestačilo řádně vyrovnat počet vyjmenovaných ztrát. Ve srovnání s rokem 1910 činil přírůstek obyvatel jen něco přes 8000. Velkou roli tu hrála také emigrace. V letech 1920-24 ztrácela republika ročně skoro čtvrtinu přírůstku obyvatel tímto způsobem. V letech hospodářské krize v 30. letech porodnost stále klesala. Emigrace také převyšovala imigraci. Statistika pak ukazuje na jev na první pohled překvapivý. V letech nacistické okupace porodnost proti předpokladu stoupala. Příčiny — jak se dnes ukazuje — byly sociálně-ekonomické: rodiny s dětmi měly přece jen větší a lepší příde-ly potravin; ale hlavně matky z ročníků 1921-24, kterým hrozilo tzv. "totální nasazení" v nacistickém Německu, se téhotenstvím tohoto nebezpečí zbavovaly. V době skončení druhé války činil počet obyvatelstva asi 14.300.000. Na jeho dalším vývoji se — co do početnosti — silně negativně projevil odsun německých obyvatel, jichž bylo ke konci roku 1946 odsunuto 2.256.000, a i tzv. výměna obyvatelstva s Maďarskem. Tak se stalo, že k 1. 1. 1947 obývalo Československo pouze 12.075.000 lidí.

V poválečných letech ovšem

porodnost dále stoupala. Mezi roky 1947 a 1952 přibývalo ročně průměrně přes 140.000 lidí (v r. 1950 mělo Československo 12.339.000 obyvatel). Tehdy začaly fungovat i faktory moderní společnosti: snižovala se kojenecká úmrtnost, klesala i celková úmrtnost (neboli: zvyšoval se postupně průměrný věk), posunula se hranice zletilosti (z 21 na 18 let), čímž přibývalo i sňatků, jejichž počet se zvýšil o sňatky, ne-realizované v době války; docházelo k částečnému zrovnoprávnění žen; mladí lidé mohli do značné míry užít vlastní rodinu bez pomoci rodičů. Tento poválečný trend však nabyt v letech dalších jiné podoby. Například: snížení průměrného věku snoubenců, odložené sňatky a "předstírané" existenční sňatky za války vedly po r. 1950 ke značnému snížení rozvodovosti, což postupně silně ovlivnilo i porodnost, k čemuž pak jako důležitý faktor přistoupil v r. 1957 interrupční zákon. V r. 1959 se přirozený přírůstek obyvatel dostal pod hranici sto tisíc a několik let tam zůstal. V březnu 1961 měla ČSSR 13.745.000 obyvatel. A teprve v roce 1970 se tento počet — s číslem: 14.362.000 — dostal na stav ke konci 2. světové války.

Z propočtů dalšího vývoje populace odvozují demografové i některá doporučení čisté praktická, týkající se například průmyslové investiční výstavby, přestavby škol, zásahů do celkové hospodářské struktury apod. Tak by se například pro léta 6. pětiletky hodilo, aby došlo k rozsáhlé rekonstrukci školských zařízení, neboť do škol přijdou početně slabší ročníky, a aby se provedla i nová výstavba, neboť naopak koncem 7. a v průběhu 8. pětiletky (tj. do r. 1990) nastoupí ročníky silné. Jiný příklad: v 7. pětiletce odejdou do důchodu početné silné ročníky mládeže. Mohlo by tedy dojít k důsledné likvidaci zastaralých provozů, popř. celých výrobních oborů, náročných na pracovní síly. To jsou ovšem pouze doporučení demografů. Totalitní plán však určují zpravidla jiné, ideologické důvody, které si často reality nevdy, které si často reality nevšímají.

M. S.

O manželství

V Tise u Ústí nad Labem proběhl seminář sociálních, zdravotnických a školských pracovníků a odborníků manželského poradenství. Téma: sociální a právní aspekty manželství, psychologie partnerských vztahů v rodině a sexuální problematika při výchově mládeže k rodičovství.

Drobničky z Československa

Ukázky sklářské výroby předvedl liberecký Sklcexport s úspěchem na mezinárodní výstavě v Paříži. • O dodávky Kaplanových turbin, které už mají v Latinské Americe dobrou pověst, jedná se v těchto dnech. Tentokrát je největším zájemcem Brazílie. • Svěráznou výzdobu nádražní budovy mají ve Veselí nad Moravou. Na stěnách vestibulu jsou mezi národopisnými ornamenty nejtýpější lidové písničky Veselska. • V loňském roce došlo na československých silnicích k 64.000 dopravních nehod, při nichž bylo usmrceno tisíc třista osob. Příčiny opět: nepřiměřená rychlost, nedání přednosti v jízdě, nedodržení bezpečné vzdálenosti. • Portréty partyzánských bojovníků a velitelů jsou na známkách, vydaných ke 30. výročí Slovenského národního povstání. • V Ostravě probíhá v rámci Roku české hudby výstava Leoš Janáček — dramatik. • Nebezpečí lavin vzniklo v Jasné pod Chopkem v důsledku náhlého oteplení počasí. • Prachatický Šumava vyvezl letos do Švédska na tři tisíce pánských pyžam a dalších dvanáct tisíc bude následovat. Novým zákazníkem je i NSR. • Margaret Tynesová, sólistka Metropolitanu opery v New Yorku, vystoupila s úspěchem na scéně pražského Smetanova divadla v titulní úloze Straussovy opery Salome. • Československá parlamentní delegace je na studijní cestě v Indii. • Pro trestný čin vraždy a křivého obvinění odsoudil pachatele čs. soud v Brně k šesti letům. Dr. Milan Hubl dostal za nesouhlas s okupací šest a pol roku! • Na dvaceti koncertech vystoupí v Japonsku Československý soubor písní a tanec. • Stoleté narozeniny oslavila v březnu tábořská občanka Marie Pudilová. •

ZA JÍMÁTE SE O DĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU? ZA JÍMÁ VÁS. CO SE DĚJE VE SVĚTĚ?

Čtete anglické, německé, francouzské nebo jiné cizojazyčné časopisy. Zjišťujete, že doba, kdy věnovaly bohatší místa Československu, pomalu, ale jistě mizí. Je to škoda. Ta malá země v srdci Evropy nejenže byla, ale stále je bohatým místem světa a jeho svědomí. Podrobné informace o událostech v Československu z hlediska rámce mezinárodního dění, informace leckdy unikátní, které v žádném jiném tisku nenajdete, přináší pravidelně náš týdeník. Není-li vám osud bývalé vlasti lhostejný, stanete se čtenářem Amerických Listů.

Zde odřízněte a zašlete na adresu: AMERICKÉ LISTY,

Postfach 3, 8027 Zürich/Schweiz

Přihlašuji se za odběratele "Amerických Listů" a předplatné zaplatím poštovní složenkou (celoročně, pololetně, čtvrtletně. Nehodící se škrtněte. Roční předplatné S. Fr. 50.00, pololetní S. Fr. 25.00, čtvrtletní S. Fr. 13.00 nebo přepočít v jiné měně. Předplatné je možno uhradit i šekem nebo money order.

Jméno:

Adresa:

AMERICKÉ LISTY, Československo-americký týdeník. — Vydává a tiskne Universum Sokol Publications, Inc., 293 Oak St., Perth Amboy, N. J. 08861. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí. — Veškerá tisková práva vyhrazena. — Roční předplatné švýcarských Fr. 50.00 nebo ekvivalent.

AMERICKÉ LISTY, Czechoslovak-American weekly. Published and printed by Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak Street, Perth Amboy, N. J. 08861. — Rights of republication of all materials herein are reserved. — Yearly subscription S. Fr. 50.00 or equivalent;

Pozoruhodný hlas z Rumunska

Přání po svobodné výměně myšlenek, po civilizovaném zásadním dialogu mezi stoupenci různých ideí, nazývají východoevropské vlády pokusem o ideologickou diverzi. V samotné východní Evropě však především v kulturních a vědeckých kruzích roste počet těch, kteří tuto zásadu rovněž podporují. Pozitivní je, že tato zásada má své stoupence i mezi skutečnými marxisty, filosofy, sociology a historiky, kteří své filosofické přesvědčení a ekonomické učení chápou — zřejmě ve shodě s původními Marxovými představami — jako živou a nedogmatickou metodu a kteří věří, že jsou schopni jeho základní principy v otevřené diskusi obhájit. Mezi západními marxisty není tento přístup ničím novým — stačí vzpomenout Ernsta Fischera a Rogera Garaudyho. V komunistických státech je však stále ještě projevem odvahy, jestliže marxističtí filosofové žádají otevřenou diskusi i o marxismu, jehož deformované podoby se současně zmocnil a prohlásil za svátost stranicko-vládní aparát. Tomu ovšem nejde o filosofii, které z větší části ani nerozumí, ale o praktickou moc. A tak vlastně proti mocenské vůli se ozývala přání marxistů po diskusi v Československu, Polsku, Maďars-

sku či Jugoslávii. Nyní se k tomuto přání připojil i zajímavý hlas z Rumunska, což je pozoruhodné už proto, že Rumunsko dosud nevynikalo iniciativou v ideologické sféře.

Muž, o němž je řeč, se jmenuje Victor Ernest Masek a v Rumunsku je znám jako přední estetik a filosof, který publikoval už několik zajímavých prací. Nedávno vysílal bukurešťský rozhlas jeho úvahu, v níž Masek požadoval více-méně otevřenou konfrontaci marxismu i s jinými filosofickými směry. Masek prohlásil, že nejpřesvědčivějším znakem životnosti kultury je její schopnost vyhnout se sebeuspokojování, dogmatické nesnášenlivosti a stagnaci. Podle Maseka nejde vůbec o počet filosofických studií, sympozií či různých zasedání, ale o jejich polemický obsah, o konfrontaci ideí, o klima svobodné a otevřené diskuse o základních lidských a společenských otázkách. Tento předpoklad charakterizoval všechna významná období lidské historie. Masek soudí — že poslední, devátý sjezd rumunské komunistické strany dal k takové diskusi popud, a že je možno a nutno rozlišovat skutečnou angažovanost od demagogického žvanění.

Srýslem těchto diskusí má

být oživení kritického ducha a udržení nečogmatické pružnosti. Neboť nikdo nemůže předem nařídít, že nějaká teorie nebo filosofie je vítězná, dokud se neosvědčila v otevřené diskusi s jinými teoriemi a filosofiemi. Masek pak kritizuje skutečnost, že takové debaty a diskuse v Rumunsku prakticky neexistují. S velkou otevřeností řekl: "Je pochopitelně snazší pro redakci otisknout hrst článků, než podnitit, organizovat a udržovat debatu na téma v těchto člancích obsažených. Někteří si myslí, že to je riskantní, protože konfrontace znamená množství odporujících si názorů a jsou lidé, kteří nesnáší, když se jim odporuje. Mnozí mají kromě toho strach, že se dopustí omylu, že nebudou mít po ruce dost citátů, aby podpořili svůj názor a že tak poneseou plnou odpovědnost za své myšlení.

Kdybychom však všichni zaujali podobné stanovisko — řekl Masek — znamenalo by to, že nikdy nevyřešíme teoretické problémy — anebo je vyřešíme na základě jednostranného rozhodnutí, což nejen odporuje duchu marxismu, ale znemožňuje nalézt pravdivé řešení. Žádný problém nemůže být vysvětlen, dokud nebyl předložen k otevřené diskusi. Podle mého názoru, odmítat diskutovat o problémech ze strachu, že se dopustíme chyby, znamená hrozbu duchovní izolace a dogmatismu."

Masek dále řekl: "Převaha našeho přesvědčení a marxistických zásad se neprojeví tím, že nepřipustíme odlišné nebo mylné názory na diskusní tribunu, nýbrž tím, že se zúčastníme celého představení dramatu ideí, v němž dobro a pravda bude triumfovat jako výsledek otevřeného střetnutí postav a stanovisek. Marxistická filosofie představuje velmi širokou základnu, přístupnou novým objevům, v jejímž rámci je možné a nutné vést co nejširší diskuse a vyjadřovat nejrozličnější názory o teoretických oblastech, které nebyly prozkoumány klasiky, aniž bychom museli vždy považovat našeho teoretického opo-
nenta za ideologického nepřítel a obviňovat ho ze zrady či jen omylu. Konečně, je jen přirozené se mýlit, jestliže se hledá a zkoumá nová cesta."

Pro naši veřejnost to nejsou názory neobvyklé, byly a jsou však u nás znovu potlačovány jako cosi velmi nebezpečného a nepřijatelného. Rádi si však znovu ověřujeme, že i ve východní Evropě — a snad i tam, kde bychom to nečekali, jsou skuteční marxisté, kteří se — na rozdíl od vládní politické moci — svobodného dialogu nebojí.

Ze spol. rubriky římských 'Listů'

• Jan Šling a Luděk Pachman byli informováni, že jim bylo odebráno čs. občanství pro jejich činnost v zahraničí. Oba označili toto rozhodnutí za protizákonné a proti rozhodnutí se odvolali.

• Peter Colotka, předseda vlády SSR se dostal na program jednání předsednictva ÚV KSČ nikoliv v souvislosti se slovenskou problematikou, ale pro svou milostnou aférku, kterou donesla přímo samotnému generálnímu tajemníkovi strany jeho poněkud příliš žárlivá manželka. Předsednictvo si na tomto skandálu pěkně zgustlo a po několikahodinové debatě, v níž nechyběly velmi pikantní podrobnosti ze života naší nové aristokracie a po Colotkově hluboké sebekritice mu udělilo stranickou důtku. Má to naše vedení starosti...

• Milan Klusák, ministr kultury ČSR si zřejmě přinesl ze svého bývalého působiště tichošlápkovský, zákulisní styl. Zatím co na veřejnosti se tváří shovívavě a vyhlašuje "dialog" i s těmi, kdo stojí stranou (ale ne na opačné straně), na ministerstvu začal spíše ždímnáním: zaměstnanci jeho ministerstva museli vyplnit nové dotazníky, v nichž místopřisežně prohlašují, že nemají ve svém příbuzenstvu žádného bývalého člena strany (pikantní to svědectví o tomto režimu).

• Příbuzenské vztahy opět rozkvetly tou měrou jako za Novotného, snad víc. Zeť Aloise Indry, K. Kvapil se stal šéfem vnitropolitického zpravodajství v čs. rozhlase a také v televizi obsadili výnosná místa synové a dcery srpnových protagonistů: najdeme tu dceru bývalého ministra zemědělství Ljubu Mestekovou i dceru dnešního předsedy ÚRO Karla Hoffmana, jakož i potomka nechvalně známého Franty J. Kolára.

• Josef Malik, vedoucí redakce Rudého práva v Brně byl vyloučen z KSČ i ze Svazu novinářů pro pokus o znásilnění sekretářky. Když se dívka bránila a křičela, surově ji zmlátil. Šéfredaktor Rudého práva a tajemník ÚV KSČ Miroslav Moc se dlouho pokoušel skandál ututlat. Postižená sekretářka si však vynutila soudní rozsudek, po němž pak musely následovat i stranické sankce vůči tomuto členu "zdravého jádra".

• Vladimír Meduna, rektor brněnské techniky je jedním z nejagilnějších likvidátorů vědeckých kádřů na vysokých školách v Brně. Je sice pravda, že do KSČ vstoupil již za svých studentských let, ale je také pravda, že po dostudování přestoupil k národním socialistům, aby dostal místo u tehdejší městské správy. Snad proto je tak nelitostný k bývalým komunistům, kteří stranu nikdy neopustili. Dnes se však z většiny z nich stali "pravicoví oportunisté", vyloučení z KSČ a jeden z nich, kterého Meduna zbavil místa, architekt Alexa, na tento vyhadzov doplatil smrtelným infarktem.

• Vladimír Křivský, přední český astronom, náš nejlepší znalec slunečních erupcí, známý v celém odborném světě, nesměl vycestovat ani na mezinárodní kongres do Sovětského svazu, kam byl pozván a očekáván. Místo něho jel delegát, který byl sice politicky prověřen, ale o projednávání otázkách neměl ani potuchy. To vyvolalo údiv i rozhořčení mezi zahraničními delegáty, včetně sovětských vědců, kteří s Křivským pracovali na společném výzkumu slunce.

• Kateřina Šilhanová, dcera ekonoma Venka Šilhana, který byl na XIV. sjezdu KSČ 22. srpna 1968 zvolen zástupcem vedoucího tajemníka KSČ, nebyla přijata na lékařskou fakultu, ačkoliv má dvě maturity, jednu na střední zdravotní škole a 2 roky praxe zdravotní sestry v nemocnici.

• Děti ze "smíšených manželství" mají u nás ztížený přístup na vysokou školu: o jejich přijetí nerozhoduje přijímací komise, ale individuálně OV KSČ. Nejde však tentokrát o případ "smíšení rasy". V normalizovaném Československu se pod pojmem "smíšené manželství" rozumí takové, kde jeden z manželů byl vyškrtnut z KSČ.

Telegraficky ze světa

Překvapivé prohlášení Tassu: Podpora Moskvy severovietnamského požadavku, aby "Spojené státy přestaly porušovat příměří posiláním výzbroje do Jižního Vietnamu". Lidové se tomu říká: chyt'te zloděje. • Vůdce kurdských povstalců v Iráku, generál Mustafa al Barzani se prostřednictvím Reuterovy kanceláře obrátil o podporu kurdského boje o samostatnost k Západu. Obává se, že brzy vypukne v Iráku občanská válka. • Vysoká státní izraelská komise očistila pani Meirovou a ministra obrany Moshe Dayana z "nedostatku připravenosti" při vypuknutí říjnové války. Obětím beránkem se stal generál-poručík David Elazar, velitel gen. štábu. Na základě nálezu komise resignoval, stejně jako musel resignovat velitel vojenské rozvědky gen. Zeira a tři jeho náměstkové. • Jedním ze dvou maďarských liberálů, kteří byli po nedávném zasedání Ústředního výboru maďarské komunistické strany zbaveni svých míst, je Rezso Nyers, otec šestileté maďarské hospodářské reformy. •

K. J.

Oslava narozenin T. G. M. v San Francisku

Sokol San Francisco s Československou Nár. Radou Americkou uspořádal 9. března oslavu narozenin T. G. Masaryka. I když potíže s benzinem zabránily mnoha krajanům přijet na tento tradiční svátek, sál by zaplněn. Na programu byl předveden záznam hlasu T. G. Masaryka. Je to jedinečně čistý záznam jeho projevu o demokracii, který měl roku 1928 v parlamentě. Deska byla natočena za "Dubčková jara" ale ztažena ihned po příchodu sovětské armády. O Masarykovi promluvil profesor historie "University of San Francisco" George L. Lerski. Mezi posluchači bylo ticho jako v kostele. Hudební vložku ze Smetany a Dvořáka zahrál Jan Stibor se svými studentkami ze San Mateo High School.

Jiří Špánek

SLOVAK GYMNASTIC UNION

SOKOL

of the United States of America

THE FIRST SLOVAK SOKOL SOCIETY in the U. S. A.
OFFERS YOU:

- MANY FRATERNAL BENEFITS
- COMPLETE LIFE AND ENDOWMENT INSURANCE
- MORTGAGE PROTECTION INSURANCE
- SUMMER PHYSICAL FITNESS CAMPS
- RECREATIONAL ACTIVITIES IN OUR HALLS

DON'T WAIT — JOIN NOW!

WE ARE HERE WHEN NEEDED

276 Prospect Street, East Orange, N. J. 07017

(Area Code 201) 676-0280

ANDREW VENGLARCHIK, JR.
President

JOHN SPOCOI
Secretary

BRITÁNIE ZŮSTANE V EHS

Menšínová labouristická vláda ve Velké Británii potvrdila v prvním obsáhlém prohlášení k zahraniční politice, že nebude vyhledávat konfrontaci s Evropským společenstvím v úsilí vyjednat nové podmínky britského členství v této organizaci. To je jednou větou obsah řeči, kterou pronesl v Dolní sněmovně nynější ministr zahraničí Callaghan, jenž tak zároveň zahájil širší debatu o problémech zahraniční politiky. Všichni, kdo vyslechli jeho řeč, museli dojít k názoru, že Velká Británie pod vedením ministerského předsedy Wilsona z Evropského společenství nevystoupí.

Ministr zahraničí svou programovou řeč zároveň zahájil řadu schůzek s diplomaty; sešel se už s britskými velvyslanci v členských zemích Evropského společenství a s britským zástupcem v Bruselu, kde je organizační sídlo EHS. Callaghan odletěl do Bonnu; byla to jeho první zahraniční cesta v nové funkci. Ministr zemědělství Fred Peart se účastnil dvoudenního zasedání ministrů zemědělství, které se konalo v Bruselu. A prvního dubna letěl Callaghan rovněž do Bruselu, aby se tam setkal se svými kolegy ze zemí Evropského společenství.

Britský ministr zahraničí definoval čtyři body vládní politiky: na prvním místě je užší spolupráce mezi západ-

ni Evropou a Spojenými státy. Na druhém prověrka cílů, které si v roce 1972 stanovili v Paříži šéfové vlád. Navíc se chce nová britská vláda zasazovat o to, aby měl i okolní svět větší přístup k tržím Evropského společenství a nakonec si Wilsonova vláda přeje úlevu ve věci britského finančního podílu na celkovém rozpočtu společenství.

Současně Callaghan podtrhl, že Velká Británie zahájí pravý, nefalšovaný pokus, který ukáže, zda se nový britský přístup k věcem Evropského společenství dá sladit se zájmy ostatních členů. Nebude-li to možné — dodal Callaghan — pokusíme se najít cestu, jak překonat difference, které nás rozdělují. Callaghanova zmínka o tom, že je nutno na prvním místě zlepšit vztahy mezi západní Evropou a Spojenými státy, byla ve Washingtonu vítána; i když není zcela bez ironie, že se pro zlepšení vztahů vyslovuje právě labourista. Callaghan řekl: "Odmítáme názor, že západní Evropa může vzniknout teprve v procesu boje se Spojenými státy. Nesouhlasíme s myšlenkou, že Evropa, která vyloučí plnou a úzkou spolupráci se Spojenými státy je žádoucí cíl". Callaghan se ve svém projevu rozhovořil také k dalším otázkám. Britská vláda je ochotna zúčastnit se jednání Evropského společenství s arabskými zeměmi, produkujícími ropu, nechce však, aby toto jednání zdržovalo, anebo komplikovalo pokusy

Mezinárodní přehled

amerického ministra zahraničí Henryho Kissingera — který se snaží dosáhnout míru na Blízkém východě. Podobně bude hledat Wilsonova vláda příležitost budovat bezpečnější a produktivnější vztahy se Sovětským svazem a použije svého vlivu, aby celoevropská konference o bezpečnosti a spolupráci byla přivedena k úspěšnému konci.

Callaghanovy poznámky k dvoustranným vztahům s východoevropskými státy byly přátelské, ale opatrné. Řekl, že se britská vláda bude snažit dále tyto vztahy rozvíjet podle situace v té které zemi. Co se týče zbrojení, chce Wilsonova vláda hledat možnosti úspor; Callaghan však zdůraznil, že by snižování rozpočtu bylo snazší, kdyby východoevropské země přestaly rozšiřovat své vlastní zbrojní programy.

ÚTOK NA ČINU

Sovětský armádní orgán "Krasnaja zvezda" zaútočil znovu na Peking jako nepřitele normalizace v jihovýchodní Asii a odpůrce plánu na vytvoření asijského systému kolektivní bezpečnosti. Podle něho je tento postoj Pekingu motivován dalekosáhlými expansivními cíli čínské politiky. Krasnaja zvezda počítá ke stoupencům systému kolektivní bezpečnosti v Asii Indii, Bangla Dáš, Irán, Irák, Sýrii, Malajsii a Srí Lanku. Podle článku, který vyšel v hlavním čínském tiskovém orgánu Žen Min Ži Pao s nadpisem "Expansivní snahy sovětských revisionistů a sociální imperiálistů v jihovýchodní Asii", je myšlenka systému kolektivní bezpečnosti příliš průhledným trikem, jímž chce Moskva rozšířit sféru svého vlivu, než aby měla skutečně širokou a příznivou odezvu. Podle tohoto článku je bezpečnost v Asii ohrožena především tím, že v Indickém oceánu je teď přítomno sovětské válečné loďstvo a že obě světové supervelmoci zápasí o vliv v jihovýchodní Asii. Čínskou tézí je, že předpokladem míru a bezpečnosti v Asii je vyrazení obou supervelmocí z této oblasti.

KŘEHKÁ SOLIDARITA

V Alžíru zasedá koordinační výbor hnutí neangažovaných zemí. Je to konference celkem 17ti ministrů zahraničí. Větší počet neangažovaných zemí, které nejsou zastoupeny ve výboru, vyslal do Alžíru své pozorovatele. Účelem konference je především určit strategii neangažovaných zemí na mimořádném jarním zasedání Valného shromáždění Spojených národů, které se bude zabývat problémem surovin a rozvo-

je. Alžírský ministr zahraničí Bouteflika zahájil konferenci spíše militantním než umírněným projevem, to je prohlásil, že "rozvojové země musí získat neomezenou kontrolu nad svým přírodním bohatstvím bez ohledu na protesty mezinárodních společenství," které ovšem svými investicemi a technickým zařízením umožnily těžbu tohoto bohatství. Bělehradská "Politika" jistě právem připomněla, že problém je mnohem složitější. V takzvaném třetím světě jsou země bez obdobného přírodního bohatství, jaké mají třeba arabské státy, které produkují naftu. Z toho vyplývá, že takzvaný třetí svět musí vyvinout solidaritu všech svých členů, chce-li získat větší politicko-hospodářskou váhu jako celek. "Politika" navíc napomínala, že se musí usilovat o světovou hospodářskou harmonii, čili, že východiskem z ekonomických problémů současného světa nemůže být konfrontace mezi vyspělými a rozvojovými zeměmi, nýbrž jejich spolupráce. Podle jugoslávského listu by bylo pro neangažované hnutí neblahým vývojem — kdyby se v něm samém projevily rozpory a zájmové konflikty. Jak známo, taková trhlina se projevila na zasedání arabských ministrů naftového průmyslu. Libyjská tisková kancelář Arna zašla tak daleko, že označila rozhodnutí sedmi arabských zemí zrušit embargo na vývoz nafty do Spojených států za zradu. Jak napsal londýnský list The Financial Times, ukázalo se, že arabská solidarita je velmi křehká.

DIPLOMATICKÝ KOMPROMIS

Protokol o zřízení stálých zastoupení, podepsaný v Bonnu mezi oběma německými státy, odpovídá ustanovení obsaženému v dohodě o normalizaci vztahů, uzavřené v prosinci roku 1972. Bylo však nesnadné vymezit postavení a funkci stálých zástupců, protože vláda v Bonnu připsuje vzájemným stykům jinou povahu než představitelům ve východním Berlíně. Pro Německou spolkovou republiku jde o styky zvláštního rázu, které se sice řídí předpisy mezinár. práva, nelze je však považovat za normální vztahy mezi svrchovanými státy. Zejména po právním výkladu smlouvy západoněmeckým nejvyšším ústavním soudem se vláda kancléře Brandta musí vyhnout řešení, které by z právního hlediska potvrdilo rozdělení Německa a uznalo východní Německo jako svrchovaný stát.

Východoněmečtí představitelé naproti tomu nechtějí připustit názor, že vztahy mezi oběma německými státy ma-

jí zvláštní povahu a trvají na tom, aby diplomatické styky mezi Bonnem a východním Berlínem odpovídaly předpisům mezinárodního práva. Tento zásadní rozpor byl z formálního hlediska jistý čas přinejmenším zdánlivě neodstranitelnou překážkou výměny stálých zástupců. To, že se tento problém podařilo po měsících vleklých vyjednávání vyřešit, lze připsat poměrně podstatným ústupkům východoněmecké strany.

Východní Německo přistoupilo především na to, aby misi Německé spolkové republiky vedl státní tajemník Günter Gaus, který služebně podléhá kancléři a ne ministerstvu zahraničních věcí. Gaus však bude ve styku s východoněmeckým mini-

NA LEPŠÍ K VAŠATOVÍ

sterstvem zahraničí. To se však na druhé straně kompenzuje tím, že východoněmecký zástupce v Bonnu Michael Kohl, formálně akreditovaný u spolkového presidenta, bude v úředním styku s kancléřstvím a nikoli s ministerstvem zahraničí, jak by se předpokládalo. Gaus a Kohl nebudou mít hodnotu velvyslanců, nýbrž titul vedoucích stálých zastoupení. To je další skutečnost, která vyzdvihuje zvláštní povahu meziněmeckých vztahů, na niž Bonn klade tak velký důraz.

Ještě větší uspokojení projevují západoněmecké vládní kruhy nad souhlasem východního Německa, aby mise Německé spolkové republiky ve východním Berlíně zastupovala též západní Berlín a poskytovala právní ochranu jeho občanům. Mělo by to sice samozřejmě vyplývat z dohody čtyř velmocí o Berlíně, avšak zástupci východního Německa tomu dlouho oponovali.

NA ČERNÉ LISTINĚ

Západní agentury v Moskvě oznámily s poukazem na tamní literární kruhy, že Pavel Romanov, ředitel hlavního úřadu ochrany státního tajemství v tisku, nařídil, aby byla ze všech veřejných knihoven odstraněna díla Alexandra Solženicyna, legálně vydaná v Sovětském svazu. Příkaz, který nebyl zveřejněn, je datován 14. února — den potom, co byl Solženicyn deportován ze Sovětského svazu. Dotyčná díla — "Jeden den Ivana Děnisoviče," jakož i čtyři kratší Solženicynovy příběhy — byla vesměs otištěna v literárním časopisu Novyj Mir a nebyla sovětským čtenářům stejně už několik let přístupná.

Nechte Vaše peníze pracovat pro Vás!

Zvýšili jsme úroky a platíme nyní:

7.50% přinese 7.90%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 1.000.00 zaručené na čtyři roky

6.75% přinese 7.08%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na tři roky

6.50% přinese 6.81%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na 2 roky

5.25% přinese 5.47%

na vkladní knížky

v jakémkoliv obnose od \$ 5.00 výše.

Úroky na vkladní Certifikáty počítáme a vyplátíme čtvrtletně, úroky na vkladní knížky počítáme a připsujeme též čtvrtletně.

Peníze jsou zaručené pro každého až do \$20,000.00 vládní pojišťovnou *Federal Savings and Loan Insurance Corporation* ve Washingtoně.

Uložte si peníze u nás porostou Vám velmi rychle.

FOURTH FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

1355 FIRST AVENUE, NEW YORK N.Y. 10021

aneb

2636 CENTRAL PARK AVE.,
Central Shopping Plaza, Yonkers, New York 10710

and

590 EAST 187 STREET
Bronx, New York 10458

Východní a západní socialismus

PŘEMYSL JANÝR

Referovali jsme už o průběhu mezinárodního kolokvia, které se pod titulem "Československo a socialismus" konalo před krátkým časem v Paříži. Jedním z jeho témat byla i otázka perspektiv opozičního hnutí ve východoevropských zemích a především v Československu. V následujícím článku shrnujeme obsah referátů a diskuse k tomuto tématu. Neznamená to, že bychom se všemi závěry souhlasili; chceme se omezit jen na informaci čtenářů o myšlenkách, které jsou nepochybně zajímavé a přímo se nás všech dotýkají.

Dokončení

Z toho vyplývá, že jednou z podmínek pozitivních změn v SSSR a ostatních východoevropských státech je vedle opoalice uvnitř stranické hierarchie také existence socialistické opoalice mimo stranu a mimo oficiální instituce.

3. Jaká je úloha a program opoalice v SSSR a ostatních východoevropských státech?

Vznik Socialistického hnutí československých občanů v r. 1970, vyloučení skupiny maďarských sociologů (Hegedus a ostatní) a proces proti Harsztimu, veřejná stanoviska Biermanna a Havemannova v NDR, boj marxistických filosofů okolo revue Praxis v Jugoslávii a především aktivisace sovětských disidentů (Bukovský, Grigorenko, Amalrik, Litvinov — Medveděv, Sacharov, Solženicyn), svědčí o tom, že diskuse o existenci socialistické opoalice přestala být teorií. Nelze ještě mluvit o politické opoalici, která by měla jasný program a organizační strukturu, ale o jejich zárodcích a jejich formování. I když jde o skupiny, mohou počítat s "mlčící většinou" nespokojeného obyvatelstva. Síla těchto jednotlivců a skupin spočívá ve skutečnosti, že vyjadřují často pocity a přání velké části obyvatelstva.

Přes rozdílné podmínky v jednotlivých zemích, je politický program těchto skupin stejný:

a) Uskutečnit opravdové kolektivní vlastnictví základních výrobních prostředků, při zachování soukromého sektoru v oblasti obchodu a služeb.

b) Politický pluralitní systém, umožňující i nekomunistickým stranám, stojícím na platformě socialismu, účast na politickém životě jako partnerů a ne jako "převodních pák" nadřazené vedoucí strany.

c) Kombinace reprezentativní demokracie (zástupců občanů na základě tajného hlasování) s přímou demokracií.

d) Záruka svobody projevu.

e) Záruka autonomie odborů jako ochránců zájmů pracujících, stejně jako autonomie ostatních masových organizací.

f) Záruka nezávislosti soudů a kontroly policie.

g) Takové řešení národnostní otázky, aby byla zajištěna jejich skutečná rovnost.

Problémem zůstává forma opozičního hnutí. Řešením se zdá být široké hnutí, jaké vzniklo v Československu — skládající se z různých skupin a jednotlivců, které mají společný cíl, ale zachovávají si názorovou nezávislost — pracují podle vlastních možností, ale shodují se v základních otázkách. Jejich výrazem je "Malý akční program československé opoalice".

Ta její část, která žije v zahraničí, je sice její organickou součástí, ale nemůže být jejím vedením a nemůže řídit tento boj ze zahraničí. Jejím úkolem však je navázat vztahy s opozičními skupinami v jiných východoevropských zemích a získat podporu se strany západní levice.

4. Vztah západní levice a opoalice na Východě.

Západní levice by měla pochopit, že socialistická opoalice na Východě je jejím přirozeným spojencem v úsilí o socialismus jako alternativu kapitalismu, že tedy byrokratické režimy, vládnoucí na Východě, představují překážku pro rozvoj socialismu v ostatním světě. Stačí připomenout, jakou daň musel socialismus ve světě zaplatit za všechny "chyby" a "omyly" SSSR a východních zemí, — (exkomunikace Jugoslávie mezi r. 1948-54, sovětská intervence v Maďarsku 1956, invaze do ČSSR 1968, potlačení dělnických bouří v Polsku 1969/70, snahy o "exkomunikaci" Číny atd.). Žádná reakční propaganda nezpůsobila socialismu takové škody. Základním problémem není to, že reakce využívá tyto "chyby" pro své účely, ale to, že tyto "chyby" jsou možné a že se opakují.

Většina západních komunistických stran chápe nezbytnost distancování se od takového "vzoru" socialismu: to je důvod, proč zdůrazňují své úsilí o specifický socialismus, o cestu k němu, která se bude lišit od existujícího sovětského systému. Tyto strany si přejí jistou demokracii východoevropského systému a proto přijímají všechny reformy, ke kterým tam dochází "shora", poněvadž v nich vidí záruku vývoje bez zvrátů, které předně obvykle kladou otázku: s kým se spojit — s vedením nebo s masami?

Na druhé straně protesty "disidentů" a akce socialistické opoalice jsou jim nepřijemné, protože bezcitně odhalují rea-

litu SSSR a východních zemí a rozbíjejí iluze o nich. Část západních komunistických stran volí proto mlčení, část tyto jevy odzdučuje jako "reakční". Jen některé komunistické strany — jako KS Austrálie, si kladou otázku, jaká je skutečná podstata současného systému SSSR a východoevropských zemí: "Současná sovětská společnost nemá některé znaky socialistické společnosti . . . Podstatou socialismu je úplná svoboda — hospodářská, sociální, kulturní. V SSSR to nebylo skutečné". Většina západních komunistických stran zastává dnes sice kritičtější stanovisko k minulosti SSSR a Východu, ale označují kritiku současnosti jako "službu nepříteli". Je to přesně totéž, čeho se chytají mocenské skupiny ve Východoevropských zemích, když chtějí umlčet kritické hlasy opoalice.

5. Uvolnění a spolupráce Západ — Východ a opoalice na Východě.

Proces uvolnění nezmění automaticky klima v SSSR a nepovede k většímu respektu lidských a občanských práv, jak si to naivně představují někteří západní komentátoři, vytvoří však podmínky pro demokratisaci východní společnosti. V dané situaci, kdy SSSR má zájem na vytvoření politických a hospodářských styků se Západem, se nemůže uchýlit k heslu o "kapitalistickém obklíčení" ani o "nebezpečí agrese zvenčí". Za takové situace roste váha světového veřejného mínění i veřejného mínění uvnitř východních zemí a jejich vedení je nuceno ho brát v úvahu. Kdyby se Západ pokoušel vyvolat změny na Východě tlakem, vyvolalo by to protitlak konservativních sil. To potvrzují minulé zkušenosti. Na tomto principu nic nemění ani skutečnost, že na počátku období uvolnění represe v ČSSR, SSSR a jiných zemích zesílila. Politika uvolnění a mezinárodní spolupráce vytváří nové možnosti pro činnost socialistické opoalice. Jenom však možnosti a jisté akční pole: výsledek úsilí o demokratisaci závisí od toho, jak tyto možnosti využije opoalice uvnitř země, poněvadž demokratisace může být jen výsledkem politického boje uvnitř země.

Podpora politiky uvolnění však neznamená mlčet k represím nebo se vzdávat kritiky "deformací" v socialistických zemích. Právě naopak: rozvinout kritiku negativních jevů, protestovat proti represím

Úradný tlmočník, preklady do všetkých jazykov • 24 hodinová služba • Najnižšie ceny • Tiež emigračné otázky a príprava na občanstvo. M. Horak, 22-79 Mott Ave., Far Rockaway, NY 11691

Zemřel český nakladatel

12. března zemřel ve věku 76 let český spisovatel a bývalý přední nakladatel z doby první republiky, doktor Otakar Štorch-Marien.

Otakar Štorch-Marien se narodil 16. září 1897 ve Vodňanech a od svého mládí až do smrti hojně psal. Vydal verše, povídky, kulturní reportáže, dva romány, dva dramatické pokusy a v šedesátých letech dva díly svých rozsáhlých třídílných životních vzpomínek. Třetí díl však už vyjít nesměl a padl za obětí nynější tak zvané normalizace. Právě tyto memoáry mají trvalou hodnotu, zatímco jeho vlastní exkurze do krásné literatury zapadly bez většího ohlasu. Vzpomínky Otakara Štorch-Mariena jsou nyní nežádoucí z několika důvodů. Autor zde především vyličil mnohotvárnou a rozrůzněnou kulturu první republiky a vyprávěl o desítkách jejích postav, které cenzura a komunističtí historikové odsoudili k zapomnění. Nepřímě Štorch-Marien upozornil také na svůj osud umlčeného spisovatele a nakladatele. Jeho hlavní význam spočíval ve vedení nakladatelství "Aventinum" — které v letech 1919 až 1934 vydalo desítky klasických i soudobých knih světových i českých autorů, vesměs ve výborné grafické úpravě a na naše poměry nejednou v přímo luxusním vypravení. To se týkalo též časopisů — které Otakar Štorch-Marien vydával, zejména Rozprav Aventina, Studia a dalších. Na svou dobu pozoruhodnou úroveň měl též Světový

zdroj, který zesnulý řídil v nakladatelství Melantrich na konci první republiky a v prvních letech tak zvaného protektorátu.

Po druhé světové válce se Otakar Štorch-Marien pustil opět s velkým elánem do soukromého nakladatelského podnikání. Plánoval na příklad rozsáhlou knihovnu politicko-historických dokumentů, v níž vyšel v květnu 1947 jako první svazek spisů tehdy neznámého majora britské zpravodajské služby H. R. Trevora-Ropera "Poslední dny Hitlerovy". Štorch-Marien zase jednou, jako za první republiky už tolikrát, vybral ze světové knižní produkce pro českého čtenáře

to nejlepší a nejzajímavější. Trevor-Roper se dnes pokládá za jednoho z nejlepších britských a západních historiků.

Přišel komunistický převrat v únoru 1948 a Otakar Štorch-Marien byl mezi prvními, které tehdejší Syndikát českých spisovatelů vyloučil ze svých řad. Trvalo to skoro dvacet let, než byl v březnu 1967 s řadou jiných zakázaných, pronásledovaných a vězněných spisovatelů a nakladatelů opět přijat do Svazu českých spisovatelů.

Otakara Štorch-Mariena nepronásledovala v jeho práci jen politika, ale i hospodářská deprese a též vlastní ctižádostivost, když jeho nakladatelství Aventinum roku 1934 zaniklo. Tuto epizodu podrobně vyličil nejen Štorch-Marien ve svých pamětech, ale i jeho nakladatelský kolega Julius Firt ve svých vzpomínkách Knihy a osudy. Firtova práce vyšla v exilovém nakladatelství Index v Kolíně nad Rýnem a Marienovi je v ní věnováno několik stran první kapitoly.

Autor líčí Štorchovo-Marienovo přátelství a spolupráci s Karlem a Josefem Čapkem a nakonec popisuje také pokusy bratří Čapků o záchranu Aventina. Z Firtovy knihy si přečtete tuto charakteristiku zesnulého: "V každém nakladatelství stejně jako v redakci kterýchkoliv novin nesmírně záleží na jedné nebo několika osobnostech, na jejich vyhraněnosti, charakteru, píli a fantazii. Nejdou-li se, pak i největší námaha, svaté nadšení a důkladné finanční zdroje přinesou v nejlepším případě pouhou průměrnost. Po první světové válce se takovou osobností a hvězdou v nakladatelském oboru zdál být mladý, vzdělaný, průbojný a ctižádostivý doktor Otakar Štorch-Marien . . ." Firt dodává, že jako nakladatel vyvolával zesnulý účtu, jako spisovatel prý laskavý posměch. Bud' jak bud' si Štorch-Marien dvěma svazky svých životních vzpomínek zaslouží účtu i jako osobitý vypravěč a spolehlivý svědek i účastník kultury první republiky.

J. Dresler

DOMÁCÍ KURS BIBLE

Nabízíme vám zdarma a nezávazně písemný biblický kurs o 20 úkolech.

Jméno

Ulice

Město

CZECH HOME BIBLE COURSE

1228 S. Euclid Avenue

Berwyn, Ill. 60402

SPORT

V mezistátním fotbalovém utkání v Drážďanech prohrálo čs. reprezentační mužstvo s mužstvem Vých. Německa v poměru 0:1. Vých. Německo je účastníkem světového šampionátu '74.

V dohrávaném utkání 19. kola I. fotbalové ligy pražský Bohemians hrál nerozhodně s VSS Košice 1:1. Další zápasy: Slávia-Slovan 5:1, Zbrojovka-Bohemians 2:0, Žilina-Teplice 2:1, Ostrava-Nitra 4:0, Dukla-Prešov 1:0, Košice-Trnava 1:0 a Inter-Sparta 1:0. Tabulku vede Baník Ostrava, následovaný Duklou Praha.

V odvetném utkání skupiny B Středoevropského poháru ve fotbalu hráči ZVL Žilina zvítězili nečekaně vysoko nad třetím mužstvem maďarské

ligy Videotom SC Szekesfehervár v poměru 5:1. Touto výhrou se Žilina probojovala na čelo skupiny B. Poslední zápas skupiny sehraje Žilina 10. dubna v Sarajevu s místním NK. Na vítězství ve skupině stačí Žilině nerozhodný výsledek nebo i těsná prohra.

Ve dvou přípravných zápasech před mistrovstvím světa zvítězili čs. hokejoví reprezentanti nad druholigovým ZPA Prešov 9:2 a nad Popradem 8:2.

Přestávku v první hokejové lize, která potrvá až do skončení mistrovství světa v Helsinkách, vyplňují čs. kluby turnajovými zápasy. Ve třech skupinách se kromě čs. mužstev účastní také sovětská prvoligová mužstva. Skupina I. (Ostrava): Vítkovice — Traktor Čeljabinsk 4:3, Dukla Jihlava-Košice 5:2, Vítkovice-Jihlava 4:3. Skupina II. (Plzeň): Škoda Plzeň — Torpedo Gorkij 4:3, Chomutov-Gorkij 5:8, Plzeň-Litvínov 6:2. Skupina III. (Pardubice): Tesla Pardubice-Dynamo Riga 4:2, Sparta Praha-Riga 2:3, Pardubice-České Budějovice 7:4.

—pza—

POHLED DO JUGOSLÁVIE

V Jugoslávii, která platila v Pekingu až do otevřeného vypuknutí čínsko-sovětské roztržky za prototyp a odstrašující příklad revisionistického systému u moci, ale má teď korektní styky s Mao Ce Tungovým režimem a nebyla už dlouho terčem čínských polemik, se nyní vývoj v Číně komentuje zdrženlivě. Komentář Tanjugu například hodnotil v těchto dnech kampaň, která probíhá v Číně, jako vyvážené úsilí vypořádat se nejen s balastem minulosti, ale také s konkrétními nedostatky přítomnosti v zájmu budoucnosti. Vyváženost označil za základní charakteristický rys současné situace v Číně.

Z Dálného východu je na návštěvě v Bělehradě delegace severní Koreje, kdežto počátkem měsíce byla v Pchjongjangu delegace jugoslávská.

Pozoruhodné bylo, že se při obojích příležitostech zdůrazňoval princip nezávislosti každé země. Jugoslávsko-severokorejské styky jsou poměrně pozdního data. K výměně velvyslanců došlo až v letech 1971-72.

Většinou vynikající jugoslávsko-italské sousedské styky se však v poslední době poněkud zakalily. Příčina je taková, jako když před několika lety prezident Tito odřekl v poslední chvíli svou oficiální návštěvu v Itálii, což však později opět napravil. Příčinou je, že jugoslávsko-italská hranice v okolí Terstu nemá z mezinárodně-právního hlediska definitivní status. V protokolu, kterým byl

likvidován terstský problém, Itálie uznala nynější hranici pouze "de facto", nikoliv však "de jure". Čas od času to Jugoslávii připomene.

Tak tomu bylo i nedávno, načež poslal Bělehrad do Říma ostrou notu, jejíž tón podle stanoviska italského ministerstva zahraničí, nemůže být k prospěchu vzájemných vztahů. Řím rozhodně popřel, že by jeho upozornění na legální status hranice v okolí Terstu bylo útokem na integritu Jugoslávie. Přední chorvátský politik Vrhovec však tvrdil, že Itálie po delší přestávce zvedla opět nárok na jugoslávské území. Ve Slovinsku byly organizovány proti-italské demonstrace. V incidentu se odráží především jugoslávská precitlivělost v územních otázkách.

Předehozí diplomatická nedorozumění tohoto druhu dokázaly Itálie a Jugoslávie nakonec vždycky překonat. Mělo by to být možné i nyní.

Jinou zprávou z Jugoslávie je, že se bělehradské nakladatelství Znanje rozhodlo nevydat knihu Alexandra Solženicyna "Souostroví Gulag". Nakladatelství však nemotivovalo toto rozhodnutí politicky, ale tím, že se mu nepodařilo získat z Paříže, kde kniha původně vyšla, originální text ke studiu.

Arabské prázdniny

Téměř dva tisíce československých občanů pojedje letos s Čedokem do Egypta a další se s hromadnými výpravami podívají do Alžíru, Tunisu, Maroka. Mnoho lidí prý také pojedje do tzv. rozvojových zemí.

Bonn přijímá kritiku . .

(Dokončení se str. 1)

volňování napětí mezi Východem a Západem a zvýšené labilitě světové politiky, kdy vývoj a rozhodnutí na něm založená mohou být posuzovány na obou stranách Atlantiku odlišně. V potaz není ovšem brána budoucnost Atlantického společenství.

Ze bezpečnost západní Evropy závisí na Spojených státech, uznávají všichni — ba i Francie. To však nikterak neznámá, že se Evropa vzdává práva vytvářet vlastní postoje a zabezpečovat vlastní zájmy. V očích Bonnu se například Blízký východ dotýká bezpečnosti a životaschopnosti západní Evropy nepoměrně víc než Spojených států už proto, že Evropa je tak značně závislá na arabské ropě. Je tedy logické, snaží-li se Evropa vytvářet svou politiku vůči Blízkému východu a chce-li zahájit s Araby dialog, jehož možnost nadhodila Rada ministrů Evropského společenství v bruselské resoluci ze 4. března. Činitelé v Bonnu zdůrazňují, že vláda spolkové republiky, dobře si vědoma obav Spojených států z možného vývoje, prosadila v Paříži, aby byly z tohoto dialogu vyloučeny problémy, vztahující se k mírovému urovnání na Blízkém východě a k naftové krizi. Tím se mělo zabránit jakýmkoli zásahům do plánu amerického ministra zahraničí Henryho Kissingera na mírové urovnání arabsko-izraelského sporu a zároveň zajistit, aby se mohlo pokračovat v práci, zahájené na nedávné energetické konferenci ve Washingtonu. Bonn soudí, že naftový problém musí být vyřešen kolektivním jednáním mezi zeměmi-vývozci a zeměmi-spotřebiteli a proto odmítá dvoustranné dohody, které s několika arabskými zeměmi uzavřela například Francie. V Bonnu také nepokládají možnou evropsko-arabskou konferenci za bezprostředně aktuální a poukazují na to, že na žádost spolkové vlády bylo ze zmíněné bruselské resoluce vypuštěno přesné datum pro takové zasedání, protože nikdo nemůže předvídat, zda bude mírového urovnání na Blízkém východě dosaženo ještě letos.

Obvinění, vznesená prezidentem Nixonem, že se Evropa spojuje proti Spojeným státům, považují tudíž v Bonnu za neoprávněná. Spolková vláda však respektuje Nixonovo rozhodnutí odložit cestu do Evropy a sdílí jeho názor, že by se pouhým přelepením názorových neshod nic nezískalo. Západní Němci vidí v podepsání dokumentu o atlantické jednotě druhotnou záležitost a přikládají hlavní význam tomu, aby byla vytvořena nová pevná a trvalá základna

americko-evropských vztahů. Tato podle všeho perná práce si vyžádá především nové porady západoevropských partnerů o společné odpovědi prezidentu Nixonovi. Evropsko-americké vztahy měly dominovat i na poradě nejvyšších představitelů Francie a spol. republiky. Návštěva presidenta Pompidoua a jeho čelných ministrů 4. dubna v Bonnu měla Brandtovi umožnit, aby dal Francii znovu jasně na srozuměnou, že se spolková republika nenechá vmanévro-

vat do postavení, v němž by si musila vybrat mezi Paříží a Washingtonem, protože takové rozhodnutí by znamenalo konec buď evropského sjednocení, které není možné bez Francie, nebo atlantického společenství, jehož hlavním pilířem jsou Spojené státy. Evropská integrace a zachování Severoatlantického obranného společenství však byly, jsou a budou úhlavním kamenem politiky všech vlád Německé spolkové republiky.

V. K.

Jak se kupuje a spoří

Podle údajů čs. Státní plánovací komise vzrostla průměrná mzda v ČSSR loni na 2200 korun, přičemž šlo o částku přes 1 a půl miliardy.

Ještě rychleji — a to už je tendence i z let minulých — stoupl průměrný pracovní příjem v zemědělství, hlavně v družstvech. Dlouhodobě by takový vývoj — podle komise — znamenal větší riziko inflačních tlaků a porušení uměry příjmů mezi jednotlivými odvětvími národního hospodářství. Z těchto zvýšených příjmů šla větší část, než se plánovalo, na spoření, především dlouhodobé. Stává se pravidlem, že rodiny, které spoří, zároveň uzavírají úvěrové smlouvy; loni šlo například hlavně o úvěry na nákup osobních aut ve výši přes půl miliardy korun. Celkově bylo poskytnuto úvěrů o 1,1 miliardy korun víc, než ukládal roční plán a o 2,7 miliardy, než se uvažovalo v pětiletce. Tyto předpoklady byly překročeny i u připsaných úroků a výher z vkladů, neboť vklady rostly. Podíl dlouhodobých vkladů činil 30,4%.

Plán kupního fondu zůstal o 0,7% nesplněn; pokračovala tu tendence posledních let, kdy lidé odmítají kupovat zastaralé výrobky a výroba není schopna rychle dodávat na trh produkty nové. Jde především o nejrůznější přístroje, ale i o módní textil, obuv a doplňky. Nesplněn — a to už je s podivem — zůstal i plán výdajů za placené služby, přičemž jde zase o trend trvalejší, zaznamenaný už od roku 1971. V této oblasti trvá relativní omezenost poskytovaných služeb, nedostatek pracovních sil a moderních výkonných kapacit, což by mohlo vést k vět-

ší podnikavosti. Podíl služeb ve výdajích (pro srovnání — v USA přes 30%), bude v ČSSR i ve vzdálenější budoucnosti činit pouze 13 — 14%. Neuspokojená poptávka je tu stále hlavně po nových bytech, a pak po údržbě a opravách bytového vybavení, aut, domků, chat — garáží apod. Výdaje za kulturu, sport, zdravotnictví a dopravu stagnují, nebo i mírně klesají. Tu je třeba dodat, že srovnání se západními strukturami není zcela přesné: výdaje na zdravotnictví a dopravu se v ČSSR např. musí vypočítávat podle jiného klíče.

PRESIDENTOVO JMENOVÁNÍ

Prezident Spojených států jmenoval Davida Abshira předsedou Rady pro zahraniční vysílání, orgánu, který bude spravovat rozhlasové stanice Svobodná Evropa a Svoboda. David Abshire byl kdys jedním z náměstků amerického ministra zahraničí a v současné době stojí v čele střediska pro strategické a mezinárodní bádání na georgetownské univerzitě.

Dalšími členy Rady se stali: John Roche, komentátor a profesor na jedné právnické a diplomatické škole ve státě Massachusetts, Abbott Washburn — poradce telekomunikačního úřadu a dřívější náměstek ředitele Informační kanceláře Spojených států a Thomas Quinn, washingtonský právník. Úkolem Rady pro zahraniční vysílání je kromě řízení finančních záležitostí sledovat a hodnotit činnost obou rozhlasových stanic, posuzovat kvalitu — účinnost a odbornou úroveň jejich vysílání v celkové souvislosti s cíly zahraniční politiky Spojených států. Bílý dům také oznámil, že Rada bude podávat pravidelně prezidentovi a Kongresu výroční zprávy o činnosti rozhlasových stanic Svobodná Evropa a Svobodná Evropa. Členy Rady jsou — z titulu svého úřadu — vedoucí činitelé obou stanic; členy, které jmenoval prezident, musí ještě schválit americký senát.

Naše knihy v exilu

Knihy vlastní edice a všech exilových nakladatelství do celého světa zasilá

LITERÁRNÍ KLUB

K. J. Krušina, Box 239, S 126 02 Hägersten 2, Sweden. Eu. rope.

Napište si o prospekt

S ČÍM SOUHLASÍME...

(Dokončení se str. 1)

škodování cizích blatníků, ať je to zámožný nebo chudý, produktivní nebo neproduktivní člověk. Nevyneme-li brzo společné úsilí, abychom zastavili a očistili tento příběh, může se stát, že nás všechny zavalí.

Cathleen Burns Elmer, dopis redakci "New York Times"

ÚPADEK AMERICKÉ REPUBLIKY?

II.

Komise pro vyšetřování zločinnosti se půldruhého roku zabývala rozsáhlou korupcí ve filadelfské policii a došla k ještě hrozivějším závěrům než v roce 1972, kdy vyšetřovala policejní uplatkářství v New Yorku. Nejde ovšem jen o to, jaké konkrétní nápravy budou učiněny ve Filadelfii; problém, kterým se musí zabývat celá veřejnost, je mnohem širší. V chicagské policii probíhá čistka a polovina vyšších policejních úředníků byla propuštěna, v desítkách malých měst je policie zapletena do skandálů — a to ukazuje, že korupce se stala způsobem života mnoha lidí, jejichž úkolem je chránit společnost před zločiny.

Je snadné svádět všechno na pokušení, do něhož policejní úředníky neustále uvádějí prodávací drog, profesionální sázkaři a jiní agenti organizovaného zločinu. Ale velkou vinu na tom bohužel mají jinak "vážení" lidé, považováni za sloupky zákonného obchodu, kteří se horlivě snaží ohýbat zákony, aby z toho měli výhody. Reforma společenských norem zcela jistě také přivodí reformu policie.

New York Times

OLEJ

Zrušení pětíměsíčního bojkotu Spojených států odstranilo přímou příčinu zimního nedostatku pohonných látek. Ale jak nejasné všechno je, ukazuje ohlášený arabský úmysl "překontrolovat" toto rozhodnutí v červnu, podle toho, zda si politika Spojených států na Středním východě nadále získá jejich přízeň. To je jen další užívání "olejové zbraně" jinými prostředky, je to přesně tatáž taktika nátlaku, před níž varoval prezident Nixon. V každém případě, i bez bojkotu, základní příčiny energetické krize zůstanou dominující hospodářskou skutečností naší země pro příští roky.

Často opakovaným receptem prezidenta Nixona na zmírnění nedostatků v energetice je prostě zvýšení dodávek, jež jsou k dispozici. Ale William E. Simon, šéf úřadu pro energetiku, uznal, že ještě užitečnější opatření lze učinit na druhé straně: snížit poptávku po energii, která rychle roste, každý rok o 5 procent, aniž by myslelo na šetření. Žádá jednání podle hesla "méně je lépe" — menší váhu a méně koňských sil u automobilů, nižší tempo na dálnicích, méně topení v domácnostech, méně mrlání v továrnách. Opačný postup — zvyšování výroby energie — aby se uspokojila stále rostoucí poptávka — by od spotřebitelů a daňových poplatníků

vyžadoval náklady, které lze jen časem odhadnout. Ze studie vlády vyplývá, že by na rozvoj domácí produkce oleje a jiných zdrojů energie bylo zapotřebí kapitálových investic až ve výši 255 miliard dolarů.

Arabská olejová zbraň by nakonec byla úspěšná, kdyby si naše země dovolila návrat ke způsobu života rozmařilé společnosti, jako by celý problém přestal existovat.

New York Times

MEZE DOHODY

Propagační kampaň moskevského rozhlasu v arabštině, která vyzývala Arabů, aby pokračovali v naftovém bojkotu proti Spojeným státům, byla užitečným upozorněním, že v otázkách uvolnění napětí provádí Moskva politiku dvojího lokte. Sovětský zahraniční ministr Gromyko — který po Kissingerovi objížděl Střední východ, zřejmě na Arabů naléhal, aby pokračovali v politickém bojkotu dodávek nafty do Spojených států.

Je možné, že v Kremlu pravice neví, co dělá levice? To není pravděpodobné. A přece: několik dní poté, kdy Brežněv více uvítal nového amerického velvyslance a naléhal na další Nixonovu návštěvu a vysoké úvěry od amerických daňových poplatníků — žádal moskevský rozhlas Arabů, aby nedostatkem benzínu připravili americkým daňovým poplatníkům další útrapy.

V tom všem jsou podivné rozporů nebo i něco horšího. Washington a Moskva mají společný zájem, aby se vyhnuly atomové válce a aby, jak se předpokládá, omezily závody ve zbrojení. Nixonova vláda sledovala tyto cíle a počinala si správně. Moskva chce americký obchod, úvěry a technologii. Ale není jisto, zda Moskva sdílí americký cíl, ježž ministr Kissinger znovu zdůraznil: dosáhnout "stabilního mezinárodního řádu". Události na Středním východě jasně ukazují, že uvolnění napětí, jak je vidí Moskva, má velice úzké meze.

New York Times

NIXON a psychohistorikové

Na tiskových konferencích s prezidentem a při setkáních v Bílém domě se reportéři pravidelně ptají na Nixonovy "pocity" a na jeho emocionální stav. (Otázka: Spi prezident lépe v Camp David? Odpověď: Prezident spi vždycy dobře...) V posledních měsících se v novinách objevovaly spekulace o prezidentově duševním zdraví. Pokusy o psychoanalýzu, založené na novinových a časopiseckých výstřizích a na televizních rozhovorech, vzbuzují obvykle mezi psychoanalytiky a podobnými lidmi nepřátelskou reakci. Často se podobají soukromé zábavě, které se může účastnit kdokoli. Předmětem pokusů o psychohistorii byli většinou mrtví lidé, od Martina Luthera a Leonarda da Vinciho až po Johna Kennedyho a Charles de Gaulle. V posledních měsících se však řada význač-

ných akademiků snažila v New Yorku, ve Washingtonu a v Cambridge přimět uznávané organizace psychiatrů, aby k Nixonovi "zaujaly stanovisko" nebo aby Nixona "vysvětlily".

Psychohistorikové jsou obvykle kritizováni, že osobně neznají lidi, které analyzují. Někdy, jak sami psychohistorikové připouštějí, psychoanalýza politických osobností může vyznít směšně. Někdy se už také psychiatrická profese provinila očividně špatným úsudkem. V roce 1964 požádal časopis Fact členy různých psychiatrických sdružení o názory na duševní zdraví presidentského kandidáta Barryho Goldwatera. Ti, kteří odpověděli, považovali Goldwatera většinou za "neschopného" pro presidentský úřad. Dr. Lester Grinspoon, bostonský psychoanalytik, říká: "Byli to lékaři, kteří nestrávili s Goldwaterem ani minutu, aby mu aspoň potřásli rukou, a liči ho jako "paranoika". . . Psychiatři dopouštějí mnohem snáze než jiní lidé, aby jeich úsudek ovládly vášně. . . dělají politickou diagnosu."

Klade se teď otázka: Mohou nám psychohistorikové konkrétně říci, co udělá Nixon příští týden, příští měsíc? Mnozí pozorovatelé v tisku hledají na presidentových tiskových konferencích a při jiných jeho veřejných vystoupeních nějaké viditelné známky — že se Nixon "hrouští". Nixonova diplomacie na Středním východě, jeho poseství o energetice, jeho watergateská protiofensiva, jeho projev o stavu USA — ať jakkoli nepřesvědčivý — to vše naznačuje, že prezident není neschopen vykonávat úřad.

Psychoanalytik Mazlish píše: "To, že prezident Nixon má o sobě tak dobré mínění a že si ani nepřipouští představu — že by mohl jednat zlobně nebo nemorálně, neznamená, že je ve svých prohlášeních pokrytec. Věří s naprostým přesvědčením v roli, kterou v daném okamžiku hraje; v tom je zdroj síly, již působí na své publikum. . . Nixon je "opravdový", a to zvláště tehdy, když hraje svou roli, například roli uraženého a nevinného muže. Hraní role platilo po celý Nixonův život. Je to ovšem kombinováno s jinými rysy, z nichž některé jsou velice chvalitebné, jako je vytrvalost a pracovitost." Dr. Grinspoon poznamenal, že "přes všechny řeči o kolísání a zhrocení je v Nixonovi velká stabilita a důslednost. . . Dělá přesně to, co dělal po celou dobu svého veřejného života. . ."

Edwin Diamond
v "New York" magazínu

Kam jdou vysílače?

Čs. podnik zahraničního obchodu Kovo dodává každoročně do SSSR 20 kompletů rozhlasových a 20 televizních vysílačů. Také 150.000-200.000 účastníků sovětské telefonní sítě dostane každým rokem zařízení čs. výroby. To vše v době, kdy si čs. plánovači neustále stěžují na nedostatek přístrojové techniky na domácím trhu.

Krajanský oznamovatel

V INDEXU

právě vyšla nová kniha Arnošta LUSTIGA: "ULICE ZTRACENÝCH"

Knihu, stejně jako všechny ostatní publikace Indexu, je možno objednat na adrese

INDEX, 5 Köln 41, Postfach 410511, West-Germany

Máte zájem o nové knihy vydané v ČSSR?

(též Klub čtenářů, Máj a další edice)

Pište si o nabídkové listy na adresu:

INTERCLUB, 6 Frankfurt/M. 61, Birsteiner Str. 27. West-Germany.

Víte, že

REZNICTVÍ A UZENÁRSTVÍ JOSEF ČURDA, MARGARTENSTR. 11

. . . je jen 206 m od nádraží Selnau . . . vyrábí na 20 druhů českých a slovenských specialit . . . rozesílá maso a uzeniny po celém Švýcarsku (maso za velkou výhodnou cenu) . . . při objednávce nad S. Fr. 50.— neúčtuje poštovné.

Nevíte?

Tak přijďte nebo volejte 01/23 52 65

PSACÍ A POČÍTAČÍ STROJE

pro krajany se slevou — jakož i veškeré opravy zařídí ANTONÍN ZETEK, Illnauerstr. 24, 8307 Effretikon,

tel. 052-32 53 08

SERVIS

vašeho vozu zajistí rychle a spolehlivě W. PISOFT, společník fy: AUTO WEISS, Altstetterstrasse 228, 8048 Zürich,

tel. 01-62 14 55.

poradce pro čl. právo

4000 Basel, St. Alban-Talstrasse 19

Tel. 061/42 86 95

Porady písemné nebo ústní po telef. dohodě.

SOKOL ZÜRICH

pořádá v pořadí již 3. reprezentační ples dne 9. února 1974. Je zajištěn větší sál ve "Spiergarten" v Altstetten. Bližší informace sdělí sestry Dagmar Koblasová na tel. 01/88 78 79 a Marie Mařasová na tel. 01/91 35 29.

BRZDÍ ŽIGULI?

Československo dováží — i kdyby nechtělo — značný počet osobních automobilů sovětské výroby. Mezi lety 1955 a 1973 se jich prodalo 175.000, tedy tři pětiny všech dovezených aut. Nový závod VAZ na Volze ve městě Togliatti začal před několika lety v italské licenci vyrábět sovětské fiaty, nazvané "Žiguli", což je pozměněný Fiat 125. Po příslušných technických zkouškách začalo v druhé polovině loňského roku tyto vozy dovážet a na domácímu trhu prodávat i Československo. Sio o prvních 5000 vozů. A tu — jak se říká v samotném čs. tisku — došlo k události v pětadvacetileté historii prodejního podniku Mototechna ojedinelé: 6. prosince 1973 byl z rozhodnutí podnikového ředitele další prodej těchto automobilů zastaven.

Důvod: už od července se množily stížnosti na závady brzdového systému u vozů Žiguli; v prosinci už bylo takových hlášení 340. Čs. opravny nevěděly, co se závadou dělat, protože neměly příslušné instrukce a žádné náhradní díly. Proto byl prodej vozů dočasně přerušen. Pozdější prověrky příčin u-

kázaly pouze na chaos v do-
dávkové a prodejní organizaci centrálně řízených hospodářství. A kupodivu spíše na čs. straně, než na sovětské. Automobilka VAZ měla pochopitelně zájem na tom, aby se historie s brzdami rychle vyřešila a nenadělala příliš mnoho hluku; Sověti v té době uzavírali smlouvy na Západě a potřebovali pro své vozy dobrou pověst. Proto byl do Prahy vyslán zvláštní zástupce Avtoexportu i samotné továrny, došly i chybějící instrukce a dokonce letecky byly dodány náhradní díly pro brzdové okruhy. Instrukce i součástky však putovaly z Prahy do ústředního skladu v Košicích (!), kde nedotčeny ležely. Importní společnost Motekov a prodejní organizace Mototechna se nemohly dohodnout na cenách, takže opravnám se nic z toho nevzdávalo. A lidé nejezdili. Závěrečný vyšetřovací protokol samozřejmě uvádí, že "nebyl zjištěn ani jeden případ vozu s vadným brzdovým systémem" a že nedošlo z tohoto důvodu k žádné smrtelné nehodě. Epizoda se musela z obchodních i ideologických důvodů zaretušovat.

Na obranu čs. socialistu

Jméno Lawrence Daly se vyskytovalo po celý únor a počátek března zvláště často na stránkách novin a v televizních či rozhlasových zprávách a komentářích. Jde o generálního tajemníka odborového Svazu horníků ve Velké Británii, představitele onoho odborového svazu, jehož střetnutí s Heathovou vládou vedlo k volbám a ke změně vlády. Také sdělovací prostředky v Československu věnovaly hodně místa stávkovým akcím britských horníků, jako činí vždy — když nezávislé odbory na Západě — bojovými prostředky prosazují — většinou s úspěchem — požadavky pracujících. Rudé právo přineslo serií pochvalných článků, v nichž byl pochvalně zhodnocen pevný postoj britského odborového svazu a v této souvislosti citovalo výroky Lawrence Dalého, jeho generálního tajemníka. Nuže též Lawrence Daly poslal teď dopis londýnským Times, který se sotva může dočkat ocenění nebo ocitování v oficiálních československých sdělovacích prostředcích — ačkolik se přímo a výslovně týká Československa. Lawrence Daly jej píše ve funkci předsedy londýnského výboru "Na obranu československých socialistů", ustaveného po okupaci Československa. Lawrence Daly

PODPORUJTE CESKOU NÁRODNÍ ŠKOLU

— v dopise, který Times uveřejnily — poukazuje na článek tohoto britského deníku ze 4. března o zhoršujících se životních podmínkách politických vězňů v Československu — a v této souvislosti píše: "Informace, jež docházejí našemu výboru potvrzují obavy, že režim doktora Husáka používá prostředků primitivního nátlaku proti těm, kdo oponují jeho represivní politice. Zvláště bychom chtěli nyní obrátit pozornost vašich čtenářů na případ dr. Milana Šilhana, někdejšího sekretáře socialistické strany v Brně, který si odpykává trest pětiletého vězení v ruzyňské věznici. Jeho přátelé informují o tom, že je na něho vykonáván silný tlak, aby podepsal odvolání svých opozičních názorů, a aby se veřejně vyslovil pro takzvanou normalisaci."

Lawrence Daly připomíná v této souvislosti případ někdejšího ředitele československého filmu Poledňáka, který byl propuštěn na svobodu, když absolvoval své pokračující vystoupení na tiskové konferenci. "I když dosud doktor Šilhan odmítá — mohl by přece jen poilehnout nátlaku svých vězňů."

Za těchto okolností a ve

světle dalších zpráv o způsobu, jakým se zachází ve vězení s profesorem Šabatou, s dr. Milanem Hüblem a s představitelem studentů Jiřím Müllerem, apelujeme na socialisty všech zemí, aby pozvedli svůj hlas proti znásilňování lidských práv v Československu." Podepsán — Lawrence Daly.

Ostatně také tiskový orgán britské komunistické strany Morning Star uveřejnil dopis, jehož pisatel Erik Hobshawm, levicově orientovaný profesor ekonomie a sociální historie na londýnské universitě — a známý publicista, autor řady knih, vyjadřuje rovněž obavy nad způsobem, jak se v Československu zachází s nekonformními občany, jejich rodinami a přáteli.

Tak jako se celá čs. kultura dosud nevzpamatovala z úderů, které jí v posledních pěti letech zasadil totalitní režim, tak to platí i o situaci v čs. kinematografii. Ty tam jsou doby, kdy se o filmech z Barrandova či z Koliby hovořilo ve světě se zájmem a s uznáním. V obou těchto hlavních střediscích čs. filmové výroby se loni zrodilo 34 filmů, z toho v Praze 26 a v Bratislavě 8. V českém filmu byly v převaze náměty historické, počínaje Mnichovem (Dny zrady) — přes 2. světovou válku (Počkám, až zabiješ; Horká zima; Milenci v roce jedna) až po léta poválečná (Výstřely v Mariánských Lázních; Kronika žhavého léta; Vysoká modrá zeď). Současnost — jak píší sami pražští kritici

— zastupují často pouze moderní stavby a stroje, komfortní byty a nové automobily. Ani o tzv. krizi z konce 60. let se nepodařilo zatím vyrobit žádný lepší film. Z loňské tvorby se pokládá za nejzdařilejší slovenský snímek režiséra Zachara Očovské pastorale. Za nepodařený je považován Kachlíkův film Jezdec formule risk; za diskusní "satirická" komedie Karla Steklého Hroch, kde jsou parodováni i někteří představitelé Pražského jara (hlavní postava nese některé rysy Alexandra Dubčeka a nedávno zemřelého Josefa Smrkovského). Za relativně nejúspěšnější vydává Čs. státní film svá díla pro mládež, především Vorlíčkovy Tři oříšky pro Popelku a film V. Plívové-Šim-

kové Přijela k nám pouť — označovaný za "muzikál pro mládež". Na Barrandově chtějí dávat jistou příležitost i debutantům. Loni to byli J. Hník, J. Bobek a J. Dvořáček s povídkovým filmem Maturita za školou, který prý "nepřinesl očekávané osvětlení". V novém roce dokončují na Barrandově filmy Jaromil Jireš (Lidé z metra), Petr Schulhof (detektivka O sud s jménem Kamila), Oldřich Lipský (komedie Hod' ho do stroje) a Karel Kachyňa (Pavlinka — příběh dospívající dívky).

Dívka z Prahy, 22 let, by si chtěla dopisovat s chlapcem všestranných zájmů, Miloslava Čermáková — Praha 1-110 00, Kaprova 14, Československo.

Večery pod lampou s českou knihou

Čtenářský hlad po dobré české knize trvá. Doma i v cizině. Kdežto doma současná literatura stagnuje, a starší kvalitní věci se vydávat nesmějí, my v emigraci máme v tom ohledu větší štěstí. Také Universum Sokol Publications patří k vydavatelstvím, které jsou sto zájmu čtenářů o dobrou českou knihu vyhovět. Zde je seznam a stručný popis knih, vydaných doposud našim nakladatelstvím:

DEMOKRATICKÝ MANIFEST —

Ferdinand Peroutka. Vyznání víry v demokracii, svobodu a právo na národní sebeurčení. Mužný boj s ideologií komunismu, jehož slabiny jsou zde odhalovány nejpopovatelším mistrem pera. Kniha skutečně hodná tradice českého humanismu.

POČÍTADLO —

Petr Den. Sbírká esejí, zkoumajících vztahy mezi náboženstvím, politikou a matematikou, jež se zároveň snaží dát novou náplň pojmu "demokracie", aby revoluce davů a nových národů, měnící podobu našeho století, nebyla revolucí nihilismu, prosté moci a smrti, nýbrž revolucí míru a života.

VE VLÁDĚ DRUHÉ REPUBLIKY —

dr. L. K. Feierabend. Paměti muže, který spoluřídil osudy národa a státu v tragické pomnichovské době. (Rozebráno).

VE VLÁDĚ PROTEKTORÁTU —

dr. L. K. Feierabend. Pokračování pamětí člena české protektorátní vlády z doby po 15. březnu 1939, obsahující množství zajímavých a významných detailů o tehdejších událostech.

Z VLÁDY DOMA — DO VLÁDY V EXILU —

dr. L. K. Feierabend. Autor zde líčí svůj dobrodružný útěk z Protektorátu přes Maďarsko, Jugoslávii a Francii do Londýna a popisuje zajímavým způsobem poměry v tehdejší exilové vládě presidenta Beneše.

ANTONÍN ŠVEHLA —

textová a fotografická monografie, vydaná ke stoletému výročí narození tohoto politika, který spolužákladal, budoval a řídil mladý československý stát. Neopstradatelná publikace zejména pro mladé emigranty, kteří o Antonínu Švehlovi doma buď neslyšeli vůbec, anebo jenom nepravdy.

KAŽDÁ Z TĚCHTO KNIH PŘEDSTAVUJE TVORBU NAŠICH PŘEDNÍCH SPISOVATELŮ A BÁSNÍKŮ, ŽIJÍCÍCH MIMO SVOU VLAST. ZAKOUPENÍ NĚKTERÉ Z NICH OBOHATÍ JISTĚ VAŠI KNIHOVNU

OBJEDNÁVÁM:

Demokratický manifest —

Ferdinand Peroutka \$4.00

Počítadlo — Petr Den 2.50

Ve vládě protektorátu —

dr. L. K. Feierabend 3.00

Z vlády doma — do vlády v exilu —

dr. L. K. Feierabend 3.00

Ledy se hnuly — V. N. Duben 3.00

Antonín Švehla 3.00

ÚHLEM NA OBLOBU —

Miroslav Rašín. Sbírká cestopisných črt, zejména z Jižní Ameriky, politických i intimních úvah již zemřelého autora, je moderním protestem proti odlidštění a zmechanizování světa.

BEZNADĚJE A NADĚJE —

Karel Valehrach. Krajan, písmák líčí svůj těžký, avšak zkušenostmi bohatý život, v němž křížem — kráčem procestoval všech pět světadílů, s očima otevřenými a se srdcem, které rozumí lidské bídě.

OD A DO Z —

veselé abecední fantazírování-slovy a kresbami — populárního komika Járy Kouta.

VERŠE ZE ZÁSUVKY A VERŠE ZAPOMENUTÉ —

Josef Martínek. Česko-americký novinář a básník tu ve čtyřech částech podává silné básnické obrazy několika svých životních období.

HOLOUBEK, KTERÝ SE NA VŠECHNO PTAL —

Josef Martínek. Půvabná dětská knížka veršů s lahodnou češtinou a podivuhodnou fantazií.

SONGS OF THE DESERT —

Josef Martínek. Sbírká anglických básní, které byly otištěny ve více než 40-ti amerických a kanadských časopisech. Autora zde inspirovala zejména velká americká poušť na jihozápadě USA.

LEDY SE HNULY —

V. N. Duben. Kniha nutná pro každého, kdo chce vědět, kdy a jak začaly drobné sopečné výbuchy, které pak, po několika letech, vedly k Pražskému jaru.

THIS AND THAT —

E. J. Popera. Kdo zná české verše tohoto básníka, jistě sáhne se zvědavostí po jeho první sbírce básní anglických.

Úhlem na oblohu — Miroslav Rašín	2.50
Beznaděje a naděje — Karel Valehrach	2.50
Od A do Z — Járy Kouta	1.50
Verše ze zásuvky a verše zapomenuté —	
Josef Martínek	2.00
Holoubek, který se na všechno ptal —	
Josef Martínek	1.00
Songs of the Desert — Josef Martínek	3.00
This and that — E. J. Popera	2.00
Půlnoční pacient — Egon Hostovský	3.00